

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISĖJŲ ASOCIACIJA

LRTA buveinės adresas: Gedimino pr.40/1, Vilnius, el. p. info@lrta.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 191612168,
LRTA sąskaita LT 767044060000286917 AB SEB bankas

Gerb. Adrianui Mečkovskiui

2022-08-01

Į 2022-07-11 skelbimą dėl
viešosios konsultacijos¹

Dėl Lietuvos Respublikos teisėjų darbo apmokėjimo įstatymo Nr. X-1771 pakeitimo įstatymo projekto (registracijos Nr. 22-9940)

Lietuvos Respublikos teisėjų asociacija (toliau – Teisėjų asociacija) sveikina Lietuvos Respublikos Vyriausybės iniciatyvą spręsti per pastarąjį dešimtmetį susiformavusią ir šiandien itin opią teisėjų darbo užmokesčio problemą. Nors, mūsų požiūriu, skaidriausias šios problemos sprendimo būdas būtų (sekant Estijos pavyzdžiu) visų viešojo sektoriaus institucijų darbuotojų atlyginimų reglamentavimas viename įstatyme, tai nemenkina pačios iniciatyvos vertės.

Šiuo raštu teikiame Teisėjų asociacijos valdybos išvadą dėl tam tikrų Lietuvos Respublikos teisėjų darbo apmokėjimo įstatymo Nr. X-1771 pakeitimo įstatymo projekto, registracijos Nr. 22-9940 (toliau - Projektas) nuostatų.

Dėl koeficientų dydžio

Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – Konstitucija) 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog Valstybės valdžią Lietuvoje vykdo Seimas, Respublikos Prezidentas ir Vyriausybė, Teismas. Valdžių padalijimo principas užtikrina, jog visos valdžios yra lygiavertės ir viena nuo kitos nepriklausomos. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (toliau – Konstitucinis teismas) sprendamas dėl teismų ir teisėjų statuso, ne kartą pasisakė, jog Konstitucijoje įtvirtinta specifinė teismo funkcija, teisėjo ir teismų nepriklausomumo principas lemia ir teisėjo teisinį statusą. Teisėjas, kuriam tenka pareiga nagrinėti visuomenėje kylančius konfliktus, taip pat ir asmens konfliktus su valstybe, turi būti ne tik aukštos profesinės kvalifikacijos bei nepriekaištingos reputacijos, bet ir materialiai nepriklausomas ir saugus dėl savo ateities. Valstybei tenka pareiga nustatyti tokį teisėjo atlyginimą, kuris atitiktų teisminės valdžios ir teisėjo statusą, vykdomas funkcijas ir atsakomybę. Teisėjo atlyginimo apsauga – viena iš teisėjo nepriklausomumo garantijų. Europos chartijos dėl teisėjų statuso 6.1 punkte nustatyta, jog teisėjams, vykdantiems savo pareigas, už darbą turi būti apmokama tokiu lygiu, kad jie būtų apsaugoti nuo galimo spaudimo, kuriuo būtų siekiama daryti įtaką jų sprendimams ir elgesiui teisme, pažeidžiant jų nepriklausomumą ir nešališkumą (Konstitucinio teismo 1995 m. gruodžio 6 d., 2001 m. liepos 12 d. nutarimai ir kt.).

Projekte numatyta, jog teisėjų darbo užmokesčiui apskaičiuoti taikomas koeficientas nuo 3,5 (apylinkės teismo teisėjo) iki 5,5 (Konstitucinio Teismo pirmininko). Tuo tarpu remiantis Lietuvos Respublikos valstybės politikų darbo užmokesčio įstatymo projektu (registracijos Nr. 22-9943) įstatymų leidžiamosios valdžios darbo užmokesčiui taikomas koeficientas nuo 4,0 (Seimo nario) iki

¹ <https://epilietis.lrv.lt/lt/konsultacijos/viesoji-konsultacija-del-valstybes-tarnybos-pertvarkos>

5,5 (Seimo pirmininko). Pažymėtina, jog Seimo narių žemutinė atlyginimų riba numatyta didesnė, nei apylinkių, apygardų, apygardų administracinių bei apeliacinio teismo teisėjų.

Aptariamuoju aspektu pažymėtina, kad teisėjams nėra kompensuojamos kelionės išlaidos, kai teisėjas dirba kitoje vietovėje, nei jo gyvenamoji vieta, nesuteikiama gyvenamoji patalpa ir nekompensuojamos gyvenamosios patalpos nuomos išlaidos. Už visas šias išlaidas teisėjas susimoka iš savo gaunamo atlyginimo. Tuo tarpu Seimo nariams išlaidoms, susijusioms su jų parlamentine veikla, kiekvieną mėnesį atsiskaitytinai skiriama 0,8 VMDU dydžio suma iš kurios gali būti apmokamos Seimo nario parlamentinei veiklai naudojamos transporto priemonės eksploatavimo, techninio aptarnavimo, remonto, draudimo, transporto priemonių nuomos (išskyrus išperkamąją nuomą), taksi paslaugų (išskyrus tarpmiestinius maršrutus), viešojo transporto bilietų įsigijimo išlaidos; Vilniuje gali būti suteikiama gyvenamoji patalpa.

Mūsų manymu, įstatymų leidžiamosios valdžios atstovų (Seimo narių) darbą įvertinant aukščiau nei teisminės valdžios atstovų (teisėjų) darbą kyla valdžių padalijimo principo išbalansavimo rizika. teisminei valdžiai neturėtų būti nustatyta žemesnė minimali atlyginimo riba, nei įstatymų leidžiamajai, todėl mažiausias koeficientas teisminei valdžiai taip pat turi prasidėti nuo 4,0 (apylinkės teisėjo).

Dėl apmokėjimo už darbą bei budėjimą poilsio ir švenčių dienomis, pavadavimą bei priemonių už padidėjusį darbų krūvį

Įstatymų projektų aiškinamajame rašte nurodoma, kad „Teisėjų atlyginimų įstatymo Nr. X-1771 pakeitimo įstatymo projektu buvo numatytas teisėjams apmokėjimas už darbą bei budėjimą poilsio ir švenčių dienomis, pavadavimą, priemokos už padidėjusį darbų krūvį. Tačiau šiame etape teikiamu Teisėjų darbo užmokesčio įstatymo Nr. X-1771 pakeitimo projektu siūloma šių papildomų mokėjimų atsisakyti, nes tai kompensuos gerokai didesni atlyginimų koeficientai, nei kad buvo iki šiol.“

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. vasario 14 d. nutarime, be kita ko, konstatuota, jog „pagal Konstituciją, *inter alia* jos 48 straipsnio 1 dalį, negali būti tokios situacijos, kad teisėjui, vykdančiam Baudžiamojo proceso kodekse, Civilinio proceso kodekse ir kituose įstatymuose nurodytas teisėjo funkcijas, kurios turi būti vykdomos po darbo valandų, poilsio bei švenčių dienomis, būtų nemokama arba už šį darbą nebūtų apmokama teisingai. Vadinasi, pagal Konstituciją, *inter alia* jos 48 straipsnio 1 dalį, konstitucinį teisinės valstybės principą, turi būti nustatytas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį teisėjams, vykdančioms Baudžiamojo proceso kodekse, Civilinio proceso kodekse bei kituose įstatymuose nurodytas teisėjo funkcijas, būtų teisingai atlyginama už darbą dirbant viršvalandžius, poilsio bei švenčių dienomis“.

Mūsų nuomone, yra pagrindo abejoti, ar Projekte nenustačius teisėjams apmokėjimo už darbą bei budėjimą poilsio ir švenčių dienomis, pavadavimą bei priemokos už padidėjusį darbų krūvį:

1. Tai *savaime* neprieštaraus pirmiau nurodytam Konstitucinio Teismo nutarimui.
2. Net jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų neigiamas – *ar Projekte nustatyto dydžio atlyginimas užtikrins teisingą atlyginimą už teisėjo darbą dirbant viršvalandžius, poilsio ir švenčių dienomis, pavadavimą*. Įstatymų projektų aiškinamajame rašte teisingas atlyginimas už darbą dirbant viršvalandžius, poilsio bei švenčių dienomis iš esmės siejamas su *šiuo metu nustatytų teisėjų atlyginimų koeficientų pokyčiu* - nurodoma, kad gerokai didesni, nei kad buvo iki šiol, atlyginimų koeficientai kompensuos praradimus, kuriuos patirs teisėjai panaikinus apmokėjimą už darbą dirbant viršvalandžius, poilsio ir švenčių dienomis. Visgi, kyla abejonė, ar šiuo metu nustatyti teisėjų atlyginimų koeficientai, kurie, priešingai nei kitų viešojo sektoriaus institucijų darbuotojų, daugiau nei dešimtmetį iš esmės yra „iššaldyti“

(išskyrus apylinkių teismų teisėjus), ir dėl to galimai neatitinka Konstitucijos ir ES teisės², laikytini tinkamu atskaitos tašku vertinant, ar Projekte teisėjams nustatyti gerokai didesni atlyginimų koeficientai visiškai kompensuos praradimus, kuriuos patirs teisėjai panaikinus apmokėjimo už darbą dirbant viršvalandžius, poilsio ir švenčių dienomis galimybę.

Dėl priedo už tarnybos Lietuvos valstybei stažą

Svarstyтина, ar Projekte pagrįstai atsisakoma šiuo metu galiojančios priedo už tarnybos Lietuvos valstybei stažą sistemos, sudarančios sąlygas pinigine išraiška įvertinti teisėjo lojalumo valstybei aspektą.

Pagarbiai

Lietuvos Respublikos teisėjų asociacijos valdyba

---

² Pažymėtina, kad apie teismų nepriklausomumo, o kartu ir veiksmingos teisminės gynybos principo pažeidimą galima kalbėti ne tik tais atvejais, kai teisėjų atlyginimai sumažinami nesilaikant proporcingumo principo, bet ir tada, kai toks sumažinimas tęsiasi po to, kai išnyksta sumažinimą nulėmusios objektyvios priežastys, ypač kai kitoms viešojo sektoriaus darbuotojų grupėms atlyginimai didinami sparčiau nei teisėjams (Žr. Teisingumo Teismo 2018 m. vasario 27 d. sprendimą byloje *Associação Sindical dos Juizes Portugueses prieš Tribunal de Contas*, C-64/16). Lietuvoje teisėjams (išskyrus apylinkių teismų teisėjus) iki šiol mokami dėl 2009 metų krizės sumažinto dydžio atlyginimai. Po krizės kitų viešojo sektoriaus darbuotojų atlyginimai buvo didinami gerokai sparčiau, nei teisėjų. Pavyzdžiui, 2008 metais vidutinis darbo užmokestis viešajame sektoriuje (BRUTO) buvo 676,20 Eur, o 2021 metais vidutinis darbo užmokestis viešajame sektoriuje (BRUTO) buvo 1692 Eur, t. y. per 13 metų (įvertinus 2019 m. mokesčių reformą) vidutinis darbo užmokestis viešajame sektoriuje padidėjo 2 kartus. Teisėjų atlyginimai (išskyrus apylinkių teismų teisėjus) iki šiol yra sumažinti ir realiai (po mokesčių) mokamas darbo užmokestis yra mažesnis, nei buvo 2008 metais.